

NEVŞEHİR YÖRESİ GELENEKSEL EĞLENCE UNSURLARININ TURİZMDE KULLANIMI

USAGE OF TRADITIONAL ENTERTAINMENT FACTORS OF NEVŞEHİR REGION IN TOURISM

Kamile SERBEST*

ÖZ: Kültür turizmi, günümüzde deniz, kum ve güneş turizmine karşı alternatif turizm faaliyeti olarak birçok ülke tarafından yapılan önemli turizm faaliyetlerinden biridir. Köklü bir kültürel geçmişe sahip olan ülkeler, bu kültür unsurlarını turizme yönelik kullanmakta, ayrıca kültür unsurlarını turizmde kullanarak kültürün yaşatılmasını ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktadır. Kültür turizmi içinde önemli bir yere sahip olan unsurlardan biri de eğlence kültürüdür. Eğlence, insanların boş vaktlerini değerlendirme ve stres atmaları amacıyla başvurulan önemli unsurlardan biridir. Kültürlerden önce var olduğu bilenen eğlencenin, geçmişte özellikle kış geceleri insanların boş vaktlerini değerlendirdiği ve hoş vakit geçirdiği bir araç olduğu bilinmektedir. Eğlence unsurları, eğlenmenin yanında bireyler arasında iletişimi sağlaması bakımından da dikkate değerdir. Günümüzde zayıflamakla birlikte insanlar bugün, bayram ve mevsimsel döngüye bağlı etkinlikler düzenleyip vakit geçirmektedirler. Bu etkinliklerde geleneksel oyunlar oynanmakta olup çeşitli gösteriler yapılmaktadır. Bu unsurlar ayrıca eğlenirken eğlendirme amacı da gütmektedir. Bu eğlenceler toplu ortamlarda; köy meydanı, kahvehane, köy odası vb. mekânlarda gerçekleştirilmektedir. Ancak teknolojinin gelişmesiyle birlikte eğlence kültürü de değişim ve dönüşüme uğramıştır. Fakat günümüzde de eğlence unsurlarının yaratımında ve yapılan aktivitelerde folklor ürünlerinden yararlanılmaktadır. Çalışmada, geçmişte birçok kültüre ev sahipliği yapmış ve eğlence kültürü bakımından oldukça zengin olan Nevşehir yöresinin eğlence unsurları üzerinde durulacak olup bu unsurların turizmde kullanımı değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Nevşehir, gelenek, kültür, eğlence kültürü, turizm.

ABSTRACT: Cultural tourism is one of the important tourism activities which have been organized by many countries as activity of alternative tourism against sea, sand and sun tourism today. Countries that have a rooted cultural past use these cultural factors for tourism. Besides, it is provided that the culture is sustained and transferred to the next generations by using these cultural factors in the tourism. One of the factors which have an important position within the cultural tourism is entertainment culture. Entertainment is one of the important factors which are applied in order to make use of people's spare time and let off stress. Entertainment which is known to exist before cultures is known as a means which people make use their spare time and enjoy themselves particularly winter nights in the past. Entertainment factors are significant regarding supply of communication among the individuals in addition to fun. People today spend time by organizing activities related to wedding, feast and seasonal cycle with the slimming. In these activities, traditional games are played and various shows are performed. These factors also aim to entertain while having fun. These entertainments are performed in mass environments like village square, coffeehouse and village chamber. However, entertainment culture has also undergone a change and transformation with the development

* Doktora Öğrencisi - Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halkbilimi Anabilim Dalı / Ankara - kamile.serbest0@gmail.com (ORCID ID: 0000-0001-9859-3120)

This article was checked by Turnitin.

of technology. Nonetheless, folklore products are benefited in the creation of entertainment factors and done activities today too. In the study, entertainment factors of Nevşehir region where hosted many cultures in the past and is rich in terms of entertainment culture will be dwelled on and also usage of these factors will be evaluated in tourism.

Keywords: *Nevşehir, tradition, culture, entertainment culture, tourism.*

Giriş

İnsanlar sosyal hayatın getirdiği yoğunluktan kaynaklı olarak hoş vakit geçirmek ve boş zamanlarını değerlendirmek için eğlenmeyi tercih etmektedir. Eğlence, insanların rahatlatma ve stres atmalarında önemli bir işleve sahiptir. Eğlence “eğlenme işi, sefahat; neşeli ve hoşça vakit geçirten şey veya kimse” (URL-1), “sataşma, alay, faydasızlık, haylazlık. Kolay işin yanında “latife yapma, hoşça vakit geçirme, zevk, durma, kalma, cümbüş, avutma, toplantı, şenlik, oyun aracı, keyif sürme, dans, müzik, oyun, tören, ferahlama, ikram, yeme-içme, dinlenme gibi” anlamları ifade edecek şekilde kullanılmıştır. Sözlüklerimiz eğlence ile ilintili pek çok kelimeyle doludur. Bu sözcükler, “eğlenme eylemini ve işlevini (avutmak, keyfetmek, zevk etmek, ferahlatmak vb.), eğlence mekânını (lunapark, eğlence merkezi, dreamland vb.), eğlence araç ve türünü (tombala, tavla, salıncak, parti vb.), eğlencedeki içecekleri (çay, kokteyl vb.) ve eğlence etkinliklerini (dans, müsamere, gösteri, oyun vb.) belirtmektedir” (Özdemir, 2004: 153)

Folklorun işlevlerinden¹ biri olan eğlenmenin Türk kültüründe önemli bir yeri vardır. Çocuklar eğlenmek amacıyla çeşitli oyunlar oynarken yetişkinler de birlikte vakit geçirmek ve eğlenme amaçlı olarak yetişkinlere özgü geleneksel oyunlar oynamışlar hatta oynadıkları bazı oyunlarla da halkı eğlendirmişlerdir. Bu oyunlar, birlik ve beraberliği sağlamak ve insanlar arasındaki iletişimi artırmak gibi işlevlere de sahiptir. İnsanlar bu eğlenceleri gerçekleştirmek için kendilerine bir mekân seçerler. Eğlenceler genellikle toplu ortamlar olan düğünlerde, bayramlarda, mevsimsel etkinliklerin yapıldığı köy meydanında yapılmaktadır. Bu mekânlar kadın ve erkeğe göre de değişme özelliğine sahiptir. Erkeklerin kendi aralarında gerçekleştirdiği eğlenceler genellikle “köy odası, kahvehaneler, varlıklı kimselere ait konaklar, geniş odalı veya hayatlı evler, bağ evleri, geniş odalı düğün evleri” (Özdemir, 2005: 93-99) vb. mekânlarda yapılırken kadınlar ise genellikle kapalı mekânlarda toplanarak eğlenmektedir. Bu mekân genellikle aralarında anlaşış belirledikleri bir evdir. Bu eğlence ortamları ayrıca “Türk kimliğinin değişik cephelerinin gösterildiği icra ortamlarıdır. Bu ortamlar katılımcının kültürel kimliğinin bilincine eriştiği ve bireysel kişiliğini geliştirme fırsatı bulduğu, diğer kültür ortamlarına (dinî, töresel ortamlar) göre, daha esnek yapılı oluşum ve gösterim ortamlarıdır (Özdemir, 2005: 17). Halka açık eğlenme ve dinlenme yerlerinin başında kahvehanelerin geldiğini ifade eden Ceylan (2004: 5), bu eğlence

¹ Folklorun işlevleri hakkında geniş bilgi için bk. (Bascom, 1954: 333-349; Çobanoğlu, 2012: 256-257).

mekânlarının muhitlere göre değişen ekonomik durumu düşük olanların gidebileceği mütevazı kahvehanelerin olduğunu belirterek bunun yanı sıra gençlerin gittiği ve lüks kahvehanelerin de olduğunu ifade etmektedir.

Çalışmada, Nevşehir yöresi geleneksel eğlence kültüründen bahsedilecek olup yöreye ait köy seyirlik oyunları, halk oyunları ve çocuk oyunları gibi geleneksel oyunların turizmde kullanımı üzerinde durulacaktır.

1. Türk Eğlence Kültürü

İnsanların yeme-içme, barınma gibi ihtiyaçlarının yanı sıra birlik ve beraberliğin ve ruhen rahatlamanın sağlanması açısından eğlenme de insan yaşamında bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır. “İnsanoğlunun ataları, çevrelerinde gördükleri şeyleri taklit ederek yaptıkları eylemleri hareketlerle birbirine anlatarak farkında olmadan oyunu yaratmışlardır” (Özhan, 1997: 10). Huizinga da oyunun kültürlerden önce var olduğunu, insanların bütün yapıp-etmelerinin yalnızca bir oyundan ibaret olduğunu ifade eder (1995: 14).

Yetişkinler tarafından gerçekleştirilen ritüel kökenli törenler, şölen, sığır, örste demir dövme gibi uygulamalar Türk eğlence kültürünün oluşmasında etkin rol oynamıştır. Geçiş dönemlerinde gerçekleştirilen uygulamalar da eğlence unsurlarını barındırması ve gerek geçmişte gerekse günümüzde Türk eğlence kültürünü yansıtmaya açısından dikkate değerdir. Türklerin geçmişte en önemli eğlence mekânları ise Hanlar tarafından düzenlenen toylar, av törenleri ve ziyafetler olmuştur. Dede Korkut Hikâyelerinde de Bayındır Han’ın yılda bir kere toy düzenleyip beyleri konuk ettiği ve bu toyda attan aygır, deveden buğra, koyundan koç kestirerek tepe gibi et yığdığı, göl gibi kırmızı sağdığı ifade edilmiştir (Ergin, 2014: 77-78). Yine bu hikâyelerde Türk kültürü açısından önemli bir yere sahip olan av kültüründen de bahsedilmekte olup Boğaç Han ve Uruz’un ilk avı olmasından dolayı annelerinin yiyip içip hoş vakit geçirmek için toy düzenlendiği de görülmektedir (Ergin, 2014: 86,162). Yemeğin de Türk eğlence kültürünün ayrılmaz bir parçası olduğu aşikârdır. Aynı zamanda Hanlar tarafından düzenlenen bu törenlerde Hanlar, güç göstergesi olarak eğlencenin siyasal işlevinden² faydalanmıştır. Bu doğrultuda Türk eğlence kültürü incelendiğinde, eğlencelerin siyasal amaca yönelik kullanımının eski dönemlerde olduğu gibi günümüzde de devam ettiğini söylemek mümkündür.

Selçuklu Devleti’nde devlet erkânı tarafından düzenlenen eğlencelerde mekân olarak genellikle saraylar kullanılmıştır. “Devlet erkânının eğlence düzenlemesine vesile teşkil eden nedenler oldukça çeşitlidir. Bunlar arasında veliaht tayin etme, tahta oturma, elçilerin kabulü gibi esasen devletin resmi tören ve kabulleri olarak değerlendirilebilecek uygulamalar da yer almaktadır. Bunların dışında özellikle zafer kutlamaları,

² Eğlencenin siyasal işlevleri hakkında geniş bilgi için bk. (Özdemir, 2005: 317).

düğün, av şenlikleri, bayramlar, çeşitli oyun ve eğlencelere vesile olur, her türlü sanat ve müzik erbabı bu toplantılara renk katardı” (Ersan, 2006: 76).

Osmanlı Devleti'nin eğlence anlayışı değerlendirildiğinde, yine devlet erkânının düzenlediği eğlencelerin yanında halkın kendi arasında vakit geçirmek için ya da doğum, sünnet, askere gitme, hacca gitme, evlilik (Özdemir, 2005: 51) gibi geçiş dönemlerine bağlı olarak gerçekleştirilen eğlencelerin bulunduğu ve bu eğlencelerin çeşitli seyyahlar tarafından da kaydedildiği bilinmektedir. Bu eğlenceler genellikle At Meydanı, Bayezid Camii meydanı, Ayasofya Camii yakınları, evler, bahçeler, sokaklar, kır, orman, hamam vb. olmakla birlikte; bayramlar, şölenler, törenler ve zafer kutlamaları yaz aylarında genellikle meydanlarda, sokaklarda ve kırlar başta olmak üzere büyük geniş alanlarda kutlanmaktadır. Kış aylarında ise kahvehaneler önemli eğlence mekânları olarak değerlendirilmektedir (Dinçer Berdibek, 2017: 37-58).

Yukarıda zikredilen eğlence mekânları, aynı zamanda halkı bir araya getiren mekânlardır. Ayrıca bu mekânlar, birlik ve beraberliğin ön plana çıktığı ortamlar olmakla birlikte halkın ilişkilerini güçlendiren ve çeşitli sohbetlerin edildiği, taklitlerin yapıldığı, çeşitli yöresel oyunların oynandığı, Karagöz gösterilerinin düzenlendiği ve köy seyirlik oyunlarının gerçekleştirildiği mekânlar olması bakımından önem arz eder. Bu mekânlar eğlencenin yanında, folklorun eğitim işlevinin karşılandığı ve Türk eğlence kültürünün gelecek kuşaklara aktarıldığı ortamlar olması dolayısıyla da Türk kültürü açısından değerlidir.

Türk eğlence kültüründe çocuk oyunlarının, yetişkinler tarafından oynanan oyunlar olarak da yöresel oyunlar ve köy seyirlik oyunlarının ayrı bir önemi vardır. Folklorun eğitim işlevi bağlamında değerlendirildiğinde çocuk oyunları, çocuğun arkadaşlarıyla iletişim kurmasını, paylaşımlarda bulunmasını ve bazı konuları kendi deneyimleriyle öğrenmesini sağlar. “Oyunlarda çocuk aile bireylerinin dışında yeni insanlarla tanışma ortamı bulur ve onlarla bir arada karşılıklı sevgi ve saygı içerisinde yaşamının gereğini öğrenir” (Özhan, 1997: 22). Çocukların oyun mekânları ise genellikle sokaklardır. Fakat günümüzde bu durum değişmiş olup çocukların alışveriş merkezlerinde, diğer eğlence mekânlarında bulunan tektürleşmiş oyunlar ve bilgisayar oyunları ile vakit geçirdikleri görülmektedir.

Yetişkinler tarafından oynanan yöresel oyunlar, ortaya çıktığı bölgenin ve o bölgede yaşayan halkın gelenek ve göreneklerini, inanç sistemini ve yaşam tarzını yansıtmaktadır. “Geleneksel dilde bu oyunlara ‘oyun yapma’ veya ‘oyun çıkarma’ adı verilmektedir” (Aydın, 2009: 4). Halk tarafından icra edilen eğlence unsurlarından biri olan köy seyirlik oyunları, “çağlar boyu süren halk tiyatrosu geleneğinin günümüze gelen mirasıdır. Bu oyunlar tarih boyunca göçlerden, çeşitli kültürlerden ve birikimlerden etkilenmiştir. Zaman boyutunda beslenerek bu günkü şeklini almıştır. Oynandığı toplumun kültür düzeyine, zaman ve geleneğe bağlı olarak şekillenir” (URL-2). Bu oyunlar bizzat köylüler tarafından icra edilmekte

olup izleyicileri yine köylülerden oluşmaktadır. Köy seyirlik oyunları, halkın bir araya geldiği eğlence ortamlarında doğaçlama bir şekilde icra edilmekte olan ve bazı araştırmacılar tarafından “köy tiyatrosu” olarak değerlendirilen oyunlardır. Ancak bu oyunlar dinsel ve toplumsal özellikler taşıması bakımından ilkel tiyatro biçimi olarak nitelendirilmiştir (Aydın, 2009: 4). Köy seyirlik oyunları, Artun tarafından “ritüel nitelikte, belirli bir takvimi işlevsel oyunlar ve evlenme törenlerinde ve çeşitli toplantılarda eğlence amacıyla oynanan oyunlar” (URL-2) olarak sınıflandırılmıştır. Özdemir ise Türk eğlence kültürü üzerine yaptığı çalışmasında eğlenceleri; “Ritüel Kökenli Eğlenceler, Dini Günler ve Bayramlarla İlgili Eğlenceler, Geçiş Dönemleriyle İlgili Eğlenceler, Mevsimlik Toplantı, Gezinti ve Eğlenceler, Yöresel Şenlik, Festival ve Panayırılar, Resmi Günler ve Bayramlarla İlgili Eğlenceler, Kent Yaşamı Kökenli Toplantı ve Eğlenceler, Diğer Eğlenceler” (2005: 49-80) şeklinde sınıflandırmıştır. Metin And (2012: 37), oyunun anlamları üzerine değerlendirmelerde bulunduğu eserinde oyunun şamanistik dönemden izler taşıdığını vurgulamaktadır. And ayrıca şamanların törenlerde dans etmesi, ses ve çalgı müziğini yapması ve yaptığı çeşitli taklitlerin tiyatro, dans ve köy seyirlik oyunlarının kökenini oluşturduğunu belirtmektedir. Köy seyirlik oyunları üzerine çalışmalar yapan Aziz Çalışır ise köy seyirlik oyunların kökenlerinin tarih öncesi bolluk törenlerine, ölüm-yeniden dirilme, yıldönümü ve doğanın canlandırılması gibi doğa kültlerine; İsis-Osiris, Kybele-Attis, Dionysos-Semele gibi eski Ortadoğu, Anadolu ve Batı Anadolu tapını ve söylenceleriyle animist inançlarına, Orta Asya Türklerinin getirdikleri inanç ile Anadolu’da Türklerden önce yaşamış ulusların törenlerine kadar uzandığını belirtmiş ve bunların zamanla kaynaşmasının törensel ve büyüsel kalıntıları olarak günümüze kadar sürüp geldiğini ifade etmiştir (Çalışır’dan aktaran Atlı, 2017: 19).

Nevşehir, Kapadokya Bölgesi içinde yer alan, doğal güzellikleri ve tarihi mekânları bakımından turizm sektörünün en önemli merkezlerinden biridir. Ayrıca “Kapadokya çok renkli ve çok katmanlı bir kültürel mekân olduğu için kadim seyyahların da ilgisini çeken bir bölge olmuş, Evliya Çelebi’den Batılı seyyahlara pek çok kişi Kapadokya’dan övgüyle söz etmiştir” (Ölçer Özünel, 2012: 100). Dünya çapında doğal güzeleğe sahip olan bu bölgenin korunması için Göreme Milli Parkı ve Kapadokya, 1985 yılında UNESCO tarafından Dünya Mirası Listesi’ne alınmıştır (URL-3). Kültürel açıdan da kendine özgü geleneksel kültürüyle dikkat çeken Nevşehir; kültürel mirasın yaşatılması, aktarılması ve turizm faaliyetlerinde kullanılması açısından da oldukça elverişlidir. Çalışmada, Nevşehir yöresi eğlence kültürü içerisinde ön plana çıkan, turizm faaliyetlerinde uygulanabilecek ve aktarıma uygun olan köy seyirlik oyunları, halk oyunları ve çocuk oyunları incelenecektir.

2. Nevşehir Yöresi Geleneksel Eğlence Kültürü

2.1. Köy Seyirlik Oyunları

Deve Oyunu

Deve oyunu, başta İç Anadolu olmak üzere Türkiye'nin diğer bölgelerinde de oynanan seyirlik bir oyundur. Nevşehir yöresinde bu oyun, genellikle düğün ve asker gecelerinde halkı eğlendirmek amacıyla günümüzde de oynanmaya devam etmektedir. Beş kişiden ikisi devenin ön bacaklarını, ikisi ise arka bacaklarını oluşturacak şekilde dizilir. Bir kişi de ortaya geçerek devenin hörgücünü oluşturur. Üstlerine bir merdiven konulur ve üstleri devenin tüyüne benzer renkte bir örtü ile örtülür. Genellikle oraktan yapılan ve bir değneğin ucuna bu orağı dik duracak şekilde bağlayıp etrafı sarılarak devenin başına benzeyen bir baş yapılır. Devenin ön bacaklarını oluşturan iki kişiden biri örtünün altından görünmeyecek şekilde değneği tutarak devenin başını tutar. Oyuna göre başını hareket ettirir ve ses çıkarır. Deveyi oluşturanların dışında oyunda bir de deveci vardır (KK-3, KK-1) Deveci, oynayarak deveyi gezdirir ve halkı eğlendirir. "Bu acayip şekil köy içerisinde gezerken herhangi bir adama rast geldiğinde boynunu uzatarak bahşiş ister (Kılıç ve Kılıç, 2017: 160).

Sinsin

Deve oyunu gibi genellikle düğünlerde gençler tarafından oynanan sinsin oyunu, geceleri geniş bir alanda oynanan bir oyundur. Gençler alanın ortasına yakılan ateşin etrafında toplanır, gruptan bir kişi ortaya çıkar ve müziğe uygun bir şekilde oynamaya başlar. Sonra karşısındakine yumrukla vurmaya çalışır. Karşıdaki kişi ise yakalanmamak için alanın dışına kaçar. Eğer oyuncu yakalanıp vurulursa o kişi alanın dışına çıkar. Oyun bu şekilde devam eder ve sonunda bir kişi gelip ateşi devirir (KK-4).

Yüzük Oyunu

Çoğunlukla düğünlerde oynanan oyun, oyuncuların kasketlerinin ortaya konmasıyla başlar. Oyunculardan birisi hızlı bir şekilde elini kasketin altına sokar ve çıkarır. Amacı birisinin içine madeni parayı saklamaktır. Rakip oyuncuların bu parayı bulması istenir ve ilk defada bulurlarsa hak karşı tarafa geçer. Bulamazlarsa bulana kadar devam eder (KK-3, KK-4).

Goyun Hoo!

Ramazan Bayramı'ndan üç gün öncesinde yani Kadir Gecesi'ne denk gelen gecede oynanan goyun hoo, beş ile on beş yaş arasındaki çocukların iftardan sonra ellerine teneke, şişe gibi ses çıkaracak malzemeler alıp sokak ve mahalleleri dolaşarak çalması şeklinde gerçekleşir. Bu çocuklar evleri dolaşarak bir evin önünde durarak;

"Goyun hoo! Goyun hoo!

Biz geldik duyun hoo!

Virdinizse virdiniz,

Virmedinizse testinizi bardağınızı kırdık hoo!"

der ve ev sahiplerinden yiyecek isterler. Ev sahibi bütçesine göre çocuklara yiyecek verir. Çağrıldığında çıkmayan ya da bir şey vermeyen ev sahibini evindeki bir şeyi devirerek ya da kırarak cezalandırırlar (Güngöz Alptürker, 2014:359-365; KK-1, KK-2). Söz konusu oyun insanlar arasında paylaşmayı sağlaması açısından önem arz etmektedir.

Kelle Atma

Avanos'ta düğünlerde oynanan "kelle atma", dar bir alanda büyükbaş hayvan kellesi ile oynanmaktadır. Oyunun amacı, yüksek bir yere gerilen ipten kelleyi aşırıdır. Büyükbaş hayvan kellesi ağır olması sebebiyle kelleyi havaya kaldırmak oldukça zordur. Oyunda kelleyi aşırı kişi, damat tarafından verilen para, altın vb. ile ödüllendirilmektedir. Ayrıca kelleyi aşırı oyuncunun evinin önünde davul-zurna çaldırılmaktadır. Ardından kız tarafından getirilen yemekler ile ziyafet verilerek eğlenceler düzenlenir. Günümüzde bu oyuna pek rastlanmamasına rağmen geleneği unutturmamak amacıyla yapılan etkinlikler de mevcuttur. Bu etkinliklerde oyunun hayvanın kellesi yerine büyükbaş hayvan şeklinde tasarlanıp içi kumaş parçalarıyla doldurulan malzemeler ile oynandığı belirtilmektedir (KK-1, KK-2).

Kabak Oyunu

Erkekler arasında, kalabalık bir şekilde oynanan oyunlardan biri olan kabak oyunu, şaşırtmaya yönelik oynanan bir oyundur. Oyunda bir oyuncu başı vardır. Oyuncu başı "Ektim, biçtim bizim tarlada beş" (bu sayı farklı da olabilir) kabak bitti der. Beşinci sıradaki oyuncu "Beş kabak bitmez" der. Bunun üzerine oyuncu başı "Ya kaç kabak biter?" diye sorar. Aynı kişi yine cevap verir ve "8 (sayı değişmektedir) kabak biter" demesi gerekir. Cümleyi eksik söylese oyuncu başı yanlış söyleyen oyuncuya kemerle vurur. Oyun bu şekilde devam eder (KK-5).

Arı Oyunu

Erkekler arasında oynanan oyun, çoğunlukla düğünlerde ve köy odalarında oynanır. Üç kişi ortaya çıkar, bu üç kişiden ikisi kenara, biri de ortaya geçer. Ortadaki iki eliyle burnunu kapatarak arı sesi çıkartır. Diğer iki kişi ise ortadaki kişiye dönük olan yanağına çapraz bir şekilde elinin içi dışa gelecek şekilde elini koyar. Diğer elleri ise ortadaki oyuncunun ensesine vurabilecek mesafede tutulur. Ortadaki kişi bu iki kişinin eline vurmaya çalışır. Ortadaki kişi yandaki iki kişiden birine vurduğunda, karşıdaki kişi de ona vurmaya çalışır. Karşıdaki kişi vurabilirse oyuncu değişir ve vuran kişi ortadaki oyuncunun yerine geçer. Vuramazlarsa vurana kadar oyun devam eder (KK-5).

Tekerleme Öğretme Oyunu

Söz konusu oyun, erkekler arasında 5-10 kişi ile halka şeklinde oturup diz çökerek oynanmaktadır. Oyunun amacı tekerleme öğretme ve öğretirken de oyuncuları ve izleyenleri eğlendirmektir. Oyunda bir kişi "baş" olur.

Oyun, başın tekerlemeyi söylemesi ile başlar. Oyunun tekerlemesi şu şekildedir:

Bir mal aldım beşe
Sermayesi altıya
İstediler yediye
Ben vermedim sekize
Sen al dokuza
Ver ona, ver ona.

Oyuncu başı, bu tekerlemeyi hızlı bir şekilde söylerken her bir mısraında sağındakinin dizine sert bir şekilde vurur. Sağdaki oyuncunun da diğer oyuncuya vurarak tekerlemeyi söylemesi gerekmektedir. Eğer oyuncu tekerlemeyi yavaş ya da yanlış söylerse, oyun tekerlemeyi doğru söyleyen bir önceki oyuncu ile tekrar başlar. Tekerlemeyi söyleyemeyen oyuncu tekerlemeyi öğrenmeden diğer oyuncuya geçilmez. Oyun bu şekilde dönerek tekerlemeyi öğretilene kadar devam etmektedir (KK-5).

Top Bir Ateş

Sekiz kişiyle erkekler tarafından halka oluşturularak oynanmaktadır. Oyunculardan biri oyunu yönetir, bir kişi ise halkanın ortasında kafası yere eğik bir şekilde kapanarak ebe olur. Diğer altı oyuncunun elinde kemer bulunur. Altı oyuncu; sağ-1, sağ-2, sağ-3, sol-1, sol-2, sol-3 olarak numaralandırılır. Oyunu yöneten kişi ilk olarak bütün oyunculara “top bir ateş” diyerek oyunu başlatır ve tüm oyuncular hep birlikte ortadaki ebenin sırtına kemerle vurur. Ardından yöneten kişi hızlı bir şekilde oyunculara “sağ-1 vursun!” ya da “sağ-2 dursun, sol-3 vursun!”³ diyerek şaşırtmaya çalışır. Yöneten oyuncunun söylediği numaralı kişi ebe olan oyuncunun sırtına vurmazsa ebe olarak ortaya o oyuncu geçer. Oyunu yöneten kişi “top bir ateş” dedikten sonra oyuncular yine hep birlikte ebenin sırtına vurur ve oyun bitirilir (KK-5).

Mest Dikme/Bacak Kızartma

Oyun üç kişi ile oynanmaktadır. Bir kişi ortaya, diğerleri de onun sağ ve sol yanına oturur. Yanlardaki iki kişiden sağdaki sol, soldaki sağ bacağını yukarı sıyırarak uzatır. Sağdakinin sol, soldakinin ise sağ elinde kısa bir sopa bulunmaktadır. Ortada olan oyuncu, diğer iki oyuncuları şaşırtmak ve konuşturmak amacıyla kendisine bir konu seçer. Dizleri yukarıda kalacak şekilde oturur, iki elini de bacaklarının arasına koyar. Ortadaki oyuncu seçtiği konu hakkında hem konuşur hem de iki yanındaki oyuncu fark etmeden birinin ya da aynı anda ikisinin çıplak olan bacağına vurmaya çalışır. Yandaki oyuncular da o sırada sopalarıyla ortadaki oyuncunun eline vurmaya çalışır. Ortadaki oyuncu, bir taraftan konuşurken bir taraftan da diğer iki oyuncunun dikkatini dağıtıp bacaklarına vurabilmek için onlara soru yöneltir ve bir şekilde bacaklarına vurmaya başlar. Eğer yandaki

³ Sayılar oyun sırasında sürekli değişmektedir.

oyuncularından biri ortadaki oyuncunun eline vurursa, vuran oyuncu ortaya geçer (KK-5). Ancak usta oyuncular, eline vurdurmadan oyunun sonuna kadar ortada oynar. Rıdvan Gögüş, oyunun oynandığı etkinliklerde ön plana çıkan ve oyunun hem Türkiye genelinde tanınmasını hem de Kapadokya bölgesinde tekrar canlanmasını sağlayan usta oyunculardan biridir.

2.2. Halk Oyunları

Yıldız Oyunu

Yıldız oyunu, kadınlar arasında düğünlerde, kına gecelerinde ve kadın eğlencelerinde oynanan oyunlardan biridir. Tefçi kadınların yıldız oyunun türküsünü söylemeye başlamasıyla bir kişi çıkıp tek ayağı düz, diğer ayağı sağa dönük bir şekilde yavaş yavaş etrafında dönerek oynamaya başlar. Oynayan kadın bir nevi dönerken ayağıyla yıldız çizer (KK-1, KK-2).

Kayalar Oyunu

Genellikle kadınlar ya da genç kızlar tarafından oynanan halay tarzında bir oyun olan kayalar oyunu, kadınların karşılıklı dizilerek parmaklarını şıklatması ve oyuna özgü söylenen türkü eşliğinde sekerek oynanmaktadır. Ancak Ürgüp ilçesinde oyunun erkekler tarafından yan yana dizilerek kadınlardan farklı ayak hareketleriyle davulla oynandığı da görülmektedir. Söylenen türkünün sözleri Nevşehir'in bazı bölgelerinde göre farklılık göstermektedir. Oyun sırasında türkünün her mısraı iki defa tekrarlanmaktadır. Türkünün sözleri genellikle şu şekildedir:

Kayalar yarılmasın

Söyle yar darılmasın

Darılırsa darılsın

Ellere yar olmasın

Nesine de yavrum nesine

Sigara da koymuş fesine

Kayalar engin olsa

Nişanlım zengin olsa

Zenginini aramam

O benim dengim olsa

Nesine de yavrum nesine

Sigarada koymuş fesine

Kayalar merdin merdin

Kim bilir kimin derdin

Ağaçlar kalem olsa

Yazılmaz benim derdim

Nesine de yavrum nesine

Sigarada koymuş fesine (KK-1, KK-2)

2.2. Çocuk Oyunları⁴

Beştaş

Kız çocukları arasında oynanan oyun, İç Anadolu Bölgesi'nde çocuklar tarafından yaygın olarak oynanan bir oyundur. Adından da anlaşılacağı üzere beş taş ile oynanan oyun, taşların yere saçılmasıyla başlar. Oyuncu elindeki taşı yukarı fırlatır ve yere saçılan taşlardan birini alır. Fırlatılan taş düşmeden yerden bir taş alınır. Yerdeki taşın alınmasıyla birlikte yukarıya atılan taş yere düşmeden tutulur. Yukarıya atılan taş yer düşerse oyuncu yanar ve hak diğer oyuncuya geçer. Oyun, çocukların motor becerisini ve kavrama yeteneğini geliştirmesi açısından önemlidir (KK-1, KK-2).

Kuyulu Top

Avanos'ta 8-12 yaş aralığındaki kız ve erkek çocukların karışık oynadığı bir oyun olan kuyulu top, yere aralarında boşluk olacak şekilde 4-5 tane çukur açılır. Evdeki artık kumaşlardan ya da ip yumağından yapılmış top, açılan kuyuya belirli bir mesafeden atılır. Bu topu kuyuya düşüren oyuncu oyuna devam eder. Düşüremeyen hakkını kaybeder. En sona kalan kişi oyunu kazanmış olur (Tükel, 2014: 136).

Yağ Satarım Bal Satarım

Kız-erkek karışık oynanan oyun, İç Anadolu Bölgesi'nde yaygın bir şekilde görülmektedir. Kalabalık oynanan oyunda, çocuklar büyük bir halka oluşturarak birbirlerine dönük bir şekilde oturur. Halkanın içinde de bir oyuncu bulunur. Halkanın içindeki oyuncu, eline bir mendil alır ve halkanın etrafında dolaşır. Halkanın etrafında dolaşırken mendili bir oyuncunun arkasına bırakır. Mendilin arkasına bırakıldığını fark eden oyuncu, mendili bırakan oyuncuyu kovalar. Kaçan oyuncu, mendili arkasına bıraktığı oyuncunun yerine oturur. Diğer oyuncu ise ortaya geçer. Eğer kaçan oyuncu yakalanırsa yine ortada o devam eder (KK-1).

El Üstünde Kimin Eli Var

Kız ve erkek çocukların birlikte oynadığı bir oyundur. Oyunda bir ebe seçilir. Ebe, dizleri üstünde başı yere bakacak şekilde yere kapanır. Diğer oyuncular ebenin üzerine ellerini koyar. Oyunculardan biri ebeye "El üstünde kimin eli var?" diye sorar. Ebe en üstteki elin kime ait olduğunu bilirse, eli en üstte olan oyuncu ebe olur. Bilemezse oyun aynı şekilde devam eder (KK-1, KK-2).

⁴ Avanos çocuk oyunları hakkında geniş bilgi için bk. (Tükel, 2014: 129-142).

Çekirdek Oyunu

Oyuncular daire şeklinde sıralanır ve bu dairenin içine bir saksı konulur. Çocuklar ellerine kayısı çekirdeği alır ve sırasıyla bu çekirdekleri fırlatarak saksıya vurmaya çalışırlar. Saksıya vuran oyuncu puan alır. En çok puan alan oyuncu oyunu kazanır (KK-1, KK-2).

3. Nevşehir Yöresi Geleneksel Eğlence Unsurlarının Turizmde Kullanılması

Değişen şartlar ve gelişen teknolojinin etkisiyle deniz, kum ve güneş turizminin yanı sıra kültür turizmi, günümüzde talep edilen turizm sektörleri arasında yer almaktadır. Günümüzde kültür, kültürel mirasın yaşatılması ve aktarılması bağlamında gelişmiş ülkeler tarafından gerek turizm gerekse endüstri alanında kullanılmaktadır. Kültür turizmi kapsamında kullanılan kültür ürünlerinden biri de eğlence kültürüdür. Kültürel zenginliğin turizmde kullanılması bağlamında, "somut olmayan kültürel miras ve kültür turizminin birleştirici unsuru olabilecek 'kültürel animasyon' ve 'uygulamalı halkbilimi' kavramları önem kazanmaktadır (Ölçer Özünel, 2012: 98). "Endüstrileşme, kentleşme ve nüfus yoğunluğu gibi etkenlerden kaynaklanan stresten kaçış, dinlenme, kendini yenileme, deşarj olma, kişiliğini geliştirme, hoşça vakit geçirme vb. etkinliklere yönelme sonucu oluşan turistik boş zaman faaliyetleri" (Akgöz, 2003: 42) olarak tanımlanan animasyon, günümüzde dünya ülkelerince kullanılan en önemli turizm faaliyetlerinden biridir.

Teknoloji çağı ile birlikte eğlence kültürü değişime uğramış ve eğlence mekânları insanlar tarafından en çok rağbet gören mekânlar haline gelmiştir. Eğlence sektörü, aynı zamanda ülkelerin kazanç elde ettiği bir sektöre dönüşmüştür. Ancak "folklor ürünlerinin turizmde kullanılması meselesi sadece bugünün ve bu bölgenin değil; Türkiye'nin ve hatta zaman zaman küreselleşme dolayısıyla da tüm dünyanın problemi olarak karşımıza çıkmaktadır" (Türkmen ve Türker, 2012: 196). Gelişen ve dönüşen günümüz eğlence sektörlerinin karşısında Türk eğlence kültürünün yaşatılması için bu değişime ayak uydurması ve gelecek kuşaklara aktarılması elzem bir konudur. Bu bağlamda, UNESCO tarafından 17 Ekim 2003 tarihinde "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi" (URL-4) nin kabul edilmesi; sözlü gelenekler, el sanatları, geleneksel törenler ve festivaller, sanatsal icralar gibi geleneksel unsurların yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından atılan adımlardan biridir. Türkiye'nin bu sözleşmeye taraf olması ise 2006 yılında gerçekleşmiştir (URL-4). Türkiye Milli Komisyonu tarafından yapılan çalışmalarla 18 kültür mirası İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne alınmıştır. Bu kapsamda Türk eğlence kültürü içinde yer alan Meddahlık Geleneği, Âşıklık Geleneği, Karagöz, Nevruz, Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri ve diğer), Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali, Geleneksel Türk Okçuluğu ve Bahar Bayramı Hıdırellez de bu listede yer almaktadır.

Nevşehir yöresi, gerek doğal güzellikleri gerekse geleneksel yapısıyla ön plana çıkan bir bölge olarak kültür turizmi açısından dünya çapında bir potansiyele sahiptir. Geçmişten günümüze birçok kültüre ev sahipliği yapan şehir, geleneksel eğlence kültürüyle de dikkat çekmektedir. Bu eğlence unsurlarının Nevşehir gibi turizm sektöründe ön plana çıkan bir bölgenin turizm faaliyetlerinde kullanılması, Nevşehir yöresi eğlence kültürünün dünya çapında tanınması, geleneğin aktarılması ve bölgeye ait olmayan eğlence unsurlarının yerine yöreye ait özgün eğlence unsurlarının kullanılması açısından önem arz eder. Diğer yörelere ait kültür unsurlarının tek bir bölgede ya da her turizm bölgesinde sunulması turistlerin orada her türlü geleneği gördüğü, bu yüzden geleceğin asıl icra edildiği ortama gitme gereği hissetmemesine sebep olmakla birlikte turizm faaliyetlerinin tektürleşmesine yol açmaktadır.

Nevşehir’de kültürel animasyon bağlamında gerçekleştirilen eğlence aktivitelerinin başında Türk geceleri gelmektedir. Türk gecelerinde turistlere; zeybek, horon, Kafkas dansı, Ankara havaları, Doğu yöresine özgü halaylar ve dansöz gösterisi gibi yöreye ait olmayan eğlence unsurları sunulmaktadır. Turistler bu gösterilerle bir anda bir kültür karmaşasının içine atılmaktadır. Ancak bu gecelerde birçok yöreye ait eğlence unsurlarına yer verilmesine rağmen Nevşehir yöresine ait eğlence unsurları organizasyonda yer almamaktadır. Kapadokya gibi dünya çapında bir üne sahip olan bir bölgeye gelen turistler, Kapadokya’ya özgü bir eğlence kültürüne hâkim olmadan dönmektedir. Ayrıca, Türk gecelerinde yapılan bazı yanlış aktarımlar, Arap kültürüne ait eğlence unsuru olan oryantal/dansöz gösterisi gibi Türk eğlence kültürü içerisinde yer almayan unsurların Türk eğlence kültürü olarak turistlerin belleklerine kodlanmasına sebep olmaktadır. Oysaki Nevşehir yöresi; yıldız oyunu, kayalar oyunu gibi halk oyunları; deve oyunu, sinsin, kelle atma, yüzük oyunu, kabak oyunu, arı oyunu, tekerleme öğretme, top bir ateş ve mest dikme gibi yöreye özgü seyirlik oyunlar başta olmak üzere turizm sektörüne uyarlanabilir çok sayıda eğlence unsuruna sahiptir. Bu oyunların Türk gecelerinde oynanması, geleneksel oyunların yaşatılması ve turistlerin belleklerinde yöreye ait bir iz bırakılması bakımından oldukça önemlidir. Söz konusu oyunlar turistlerin katılımıyla oynanmak için gayet uygundur. Bu doğrultuda yapılan eğlenceler, turistlerin geleneği öğrenmek için sağlayacaktır.

Türk gecelerinde yer alan ve eğlence unsuru olarak sergilenen gösteriler arasında Mevlevî geleneğe ait Sema ve Alevî-Bektaşî kültürünün ürünü olan Semah gibi dini hüviyete sahip unsurlar da yer almaktadır. Türk geceleri gibi turistlerin eğlenmelerini ve hoş vakit geçirmelerini sağlamak için düzenlenen alkollü etkinliklerde dini kültür unsurlarının kullanılması konuyla tezat teşkil etmektedir. Sema ve Semah gibi dini törenler bu tür eğlence mekânlarının dışında bırakılmalı ve icra edildikleri mekânlarda, geleneğe uygun bir şekilde gösterilmelidir. Bu doğrultuda Sema törenlerinin eğlence ortamlarında kullanımı ile ilgili 29 Mayıs 2018 tarihinde Kültür ve

Turizm Bakanlığı tarafından valiliklere, Sema törenlerinin uygun olmayan mekân ve şartlarda, icazet, ehliyet ve liyakate sahip olmayan kişiler tarafından bir dans gösterisi gibi icra edildiği gerekçesiyle (URL-5) genelge gönderilmiştir. Bu genelgede, Sema törenlerinin geleneğe uygun bir şekilde ve doğasına uygun mekânlarda sunulması gerektiği bildirilmiştir.

Türk gecelerinin dışında, yörede eğlence kültürünün sunulacağı mekânlar olarak oteller de kullanılmalıdır. Nevşehir’de konaklama yerleri genellikle butik otellerdir. Turistler gündüzleri bölgeyi gezdikten sonra otele dönmektedir. Turistlerin boş vakitlerinin değerlendirilememesi tatillerini kısa tutmalarına sebep olabilmektedir. Bu yüzden turistlerin dinlenmeleri ve aynı zamanda eğlenmeleri için akşamları da geleneksel oyunların oynandığı animasyon uygulamaları yapılabilir. Yöreye ait köy seyirlik oyunları ve yetişkinler arasında oynanan oyunlar turistlerin katılımıyla oynanabilir. Ancak bu oyunların sunumunda yabancı dil bilen ve kültürü özgün bir şekilde aktarabilecek, uygulamalı halk bilimi ve kültürel mirasın aktarımı konularına hâkim kişilere ihtiyaç vardır.

Yetişkinlerin dışında çocuklar için kültürel animasyonlar da düzenlenmelidir. Nevşehir, yetişkin oyunlarında olduğu gibi çocuk oyunları bakımından da zengindir. Günümüzde çocuk oyunları değişime uğramış, eskiden sokak ve mahalle gibi açık mekânlarda oyun oynayan çocuklar, alışveriş merkezlerinin içine hapsedilmiştir. Bu mekânlarda oynanan oyunlar gelenekten yoksundur. Çocuklar için düzenlenen animasyonlar ise çoğunlukla yüz boyama, palyaço gösterisi, dans etkinlikleri şeklinde tasarlanmaktadır. Bu tarz oyunlar işlevsel olarak çocuklara pek bir şey katmamaktadır. Oysaki geleneksel çocuk oyunları, çocukların paylaşmayı öğrenmesi, kurallara uyması gerektiğini, uymazsa cezalandırılacağını bilmesi, arkadaşlarıyla iletişim kurması vb. eğitimsel işlevlere sahiptir. Bu doğrultuda çocuk oyunları turizm sektöründe, aileleri ile birlikte seyahate çıkan çocukların eğlenmeleri için konaklama merkezlerinde kullanılabilir. Yöreye ait “beştaş”, “kuyulu top”, “yağ satarım bal satarım”, “el üstünde kimin eli var”, “çekirdek oyunu” hatta takvime uygunsu “goyun hoo” vb. oyunlar, çocukların eğlenmeleri ve vakit geçirmeleri için turistik mekânlarda, çocuklara yönelik eğlence etkinlikleri olarak kullanılabilir. Ancak yine bu oyunların aktarımı için yabancı dil bilen ve geleneksel kültür unsurlarını özgünlükten ödün vermeden aktarabilecek profesyonel elemanlara ihtiyaç vardır. Türkiye’de yabancı dil bilen kişilerin sayısının az olmasından dolayı, bu tür aktiviteler çoğunlukla dans gösterileriyle sınırlı kalmıştır. Geleneğin aktarılması için vasıflı elemanların yetiştirilmesi gerekmektedir.

Hıdırellez ve Nevruz gibi mevsim dönümlerinde yapılan eğlenceler de kültür turizmi bağlamında kullanılabilir unsurlar arasındadır. Baharın gelişiyi birlikte canlanan turizm sektörü, takvimsel olarak ritüel kökenli eğlenceler arasında yer alan Hıdırellez ve Nevruz kutlamalarının turizmde kullanılması için olanak sağlamaktadır. Hıdırellez ve Nevruz kutlamaları,

yerel yönetimler tarafından kültür turizmi faaliyeti olarak, geleneğe uygun ve yaratıcı bir şekilde kullanıldığında bölgesel kalkınma için katkı sağlayacak faaliyetler arasındadır. Bu tarz faaliyetler günümüzde yaygınlaşmaya başlayan “yaşayan miras müzeleri” tarafından yerel yönetim işbirliği ile de yapılmaktadır. Bölgede bulunan ve Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi tarafından desteklenen “Kapadokya Yaşayan Miras Müzesi” açıldığı dönem itibarıyla bölgenin somut olmayan kültürel mirasının yaşatılması ve aktarılması bağlamında, geleneksel eğlence kültürünün tanıtılması yönünden bölgeye değer katan girişimlerden biridir. Geleneğin canlı olarak yaşatıldığı mekânlar olan yaşayan müzeler, eğlence unsurlarının yaşatılması bakımından da önemlidir. Geleneksel eğlence unsurlarının belirli günlerde müzede ya da geniş bir alanda özgün bir şekilde aktarılması, yöredeki eğlence faaliyetlerinin çeşitlenmesini sağlayacaktır. Ancak bu tarz müzelerin arttırılması ve gerekiyorsa yerel yönetimler ve turizm sektörü tarafından desteklenmesi gerekmektedir. Bunun yanında turizmde bir değer olan bölgeye eğlence odaklı müzelerinin açılması bölgenin değerine değer katacak çalışmalardan biri olacaktır.⁵

Sonuç

Kapadokya bölgesi içinde önemli bir yere sahip olan Nevşehir, geçmişten günümüze çeşitli kültürlerle ev sahipliği yapan ve bu kültürlerle harmanlanan köklü geleneksel mirası ile İç Anadolu Bölgesi'nin gözde şehirlerinden biridir. Peri bacalarının bu bölgede olmasından dolayı da dünya çapında bir değere sahiptir. Bu sebeple, UNESCO tarafından Dünya Mirası Listesi'ne alınmıştır. Doğal güzelliklerinin yanında kendine özgü bir kültüre sahip olan Nevşehir; yemek kültürü, giyim-kuşam ve geleneksel eğlence kültürü ile dikkat çekmektedir.

Nevşehir yöresi geleneksel eğlence kültürü “yıldız oyunu”, “kayalar oyunu” gibi halk oyunları; “deve oyunu”, “sinsin”, “kelle atma”, “yüzük oyunu”, “kabak oyunu”, “arı oyunu”, tekerleme öğretme oyunu, top bir ateş, mest dikme/bacak kızartma, “goyun hoo” gibi köy seyirlik oyunları; “beştaş”, “kuyulu top”, “yağ satarım bal satarım”, “el üstünde kimin eli var”, “çekirdek oyunu” gibi çocuk oyunlarından oluşmaktadır. Günümüzde folklor ürünlerinin turizmde kullanılması oldukça yaygındır. Nevşehir yöresi geleneksel eğlence unsurlarının kültür turizmi bağlamında Türk gecelerinde, kültürel animasyon faaliyetlerinde, yaşayan kültürel miras müzelerinde ve yerel yönetimler tarafından düzenlenen şenlik ve festivallerde kullanılmasıyla hem geleneksel kültürün yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması hem de bölge turizmine katkı sağlaması bakımından önemlidir.

Nevşehir'de turistlere sunulan eğlence faaliyetlerinin arasında bulunan “Türk Gecesi” programlarının gözden geçirilip gerekirse alanında uzman kişilerden yardım alınarak programlara “yıldız oyunu”, “kayalar

⁵ Türk eğlence müzelerinin kuruluş ve işleyişiyle ilgili değerlendirmeler hakkında geniş bilgi için bk. (Özdemir, 2004: 164-168).

oyunu” gibi halk oyunları; “deve oyunu”, “sinsin”, “kelle atma”, “yüzük oyunu”, “kabak oyunu” ve “arı oyunu” gibi yukarıda zikredilen yörenin kültürünü yansıtan seyirlik oyunlar eklenmelidir. Yetişkinler arasında oynanan oyunlara turistlerin de dâhil edilmesi, turistlerin eğlenmelerini sağlayacağı gibi turistler bu sayede yöreye ait eğlence kültürü hakkında bilgi sahibi olacaktır.

Gündüzleri Kapadokya gezisine çıkan turistler konaklama yerlerine döndüklerinde hem dinlenmeleri hem de boş vakitlerini değerlendirmeleri için kültürel animasyonlardan faydalanılmalıdır. Bu animasyonlarda uygulamalı halk bilimi ürünlerine yer verilmeli ve somut olmayan kültürel mirasın nasıl aktarılması gerektiğini bilen, yabancı dili olan profesyonel kişiler tarafından aktarılmalı ve özgünlükten ödün verilmemelidir. Ayrıca aileleriyle gelen çocuklar için de “beştaş”, “kuyulu top”, “yağ satarım bal satarım”, “el üstünde kimin eli var”, “çekirdek oyunu” gibi geleneksel çocuk oyunlarını kapsayan animasyon faaliyetleri düzenlenmelidir. Oyunlar sayesinde çocukların eğlenmeleri sağlanarak geleneğin aktarımı da gerçekleştirilmiş olacaktır.

Yörenin geleneksel mirasının yaşatılması, aktarılması ve turizm faaliyetlerinde daha fazla yer edinebilmesi için bölgede yaşayan miras müzelerinin artırılması ya da uygulamaya dönük oyun evleri, tematik eğlence evleri, eğlence müzeleri gibi kültürel öğelerin aktarıldığı mekânların kurulması gerekmektedir. Ancak Türk eğlence geleneğinin aktarımında, yöreye özgü kültürel unsurların kullanımına dikkat edilerek bu unsurları yozlaştırmadan mekânsal özellikler de dikkate alınarak mekânların oluşturulmasına özen gösterilmelidir. Gerekiyorsa alanın uzmanlarından destek ya da danışmanlık alınarak girişimlerde bulunulmalıdır. Bu tarz girişimler sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması bakımından da önemlidir.

Üzerinde durulması gereken önemli konulardan biri de bölgedeki turizm faaliyetlerinin acentelerin elinde olmasıdır. Turistler, acentelerin sunduğu “ucuz” ve “her şey dâhil” olarak düzenlenen turlar ile bölgeye gelmektedir. Bu sebeple, turistlerin gelmeden önce nerede konaklayacakları, nerede yemek yiyecekleri, nereleri gezecekleri, nerelerden alışveriş yapacakları ve nerede eğlenecekleri bellidir. Turist rehberleri de turistleri acentelerin belirlediği güzergâhlara götürmektedir. Bu uygulamalar turistlerin halk ile iletişim kurmasını engellemekte ve bölgeye ait geleneksel kültürü tanıyamadan ülkelerine dönmelerine sebep olmaktadır. Ayrıca bu uygulamalar, acenteler ile işbirliği içinde olmayan esnafın turizmden daha az kazanç elde etmesine neden olmaktadır. Bu hususta, Nevşehir bölgesinde yer alan acenteler, turizm sektörü içerisindeki kurum ve kuruluşlar, yerel yönetimler, turizm rehberleri; üniversite bünyesindeki fakülte ve bölümlerin katılımları sağlanarak bölgenin turizmine ve bölgesel kalkınmada kültür turizminin etkisi ve kültürel unsurların turizmde kullanımına yönelik fikirlerin beyan edildiği çalıştay, sempozyum, seminer gibi toplantıların yapılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akgöz, E. (2003). *Turizm işletmelerindeki Türk gecelerinin Türk kültürünü tanıtmaya katkıları*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- And, M. (2012). *Oyun ve bügü*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Atlı, S. (2017). Köy seyirlik oyunlarından 'deve oyunu' üzerine bir değerlendirme ve Balıkesir-Pamukçu deve oyunu. *Journal of Turkish Language and Literature*, 3 (2), 16-40.
- Aydın, S. (2009). *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye kültür portalı projesi*.
- Bascom, W. (1954). Four functions of folklore. *Journal of American Folklore*. C. 67, 339-349.
- Ceylan, F. (2004). *Eğlence kavramının İstanbul'da geçirdiği değişim süreci ve mekana etkisi*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Çobanoğlu, Ö. (2012). *Halkbilimi kuramları ve araştırma yöntemleri tarihine giriş*. Ankara: Akçağ.
- Dinçer Berdibek, Z. (2017). Ötekinin merceğinden Osmanlı eğlence kültürü. *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi (OMAD)*, 4 (8), 37-58.
- Ergin, M. (2014). *Dede Korkut kitabı-1*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Ersan, M. (2006). Türkiye Selçuklularında devlet erkânının eğlence hayatı. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 21 (1), 73-106.
- Huizinga, J. (1995). *Homo ludens oyunun toplumsal işlevi üzerine bir deneme*. (Çev.: Mehmet Ali Kılıçbay), İstanbul: Ayrıntı.
- Kılıç, F. - Kılıç, M. (2017). *Avanos'a dâir yazılar-2*. Ankara: Grafiker.
- Ölçer Özünel, E. (2012), Peri bacalarına sinirli değnek: Nevşehir turizminin kültürel animasyon ve uygulamalı halkbilimi bağlamında değerlendirilmesi. *1. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri*, (Ed. Adem Öger), 93-102, 16-19 Kasım 2011.
- Özdemir, N. (2004). Eğlence-müze ilişkisi ve Türk eğlence geleneği araştırma-uygulama merkezi. *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi Sempozyum Bildirileri*, (Hzl.: M. Öcal Oğuz - Tuba Saltık Özkan), 152-169, Gazi Üniversitesi THBMER.
- Özdemir, N. (2005). *Cumhuriyet dönemi Türk eğlence kültürü*. Ankara: Akçağ.
- Özhan, M. (1997). *Türkiye'de çocuk oyunları kültürü*. Ankara: Feryal.
- Tekerek, N. (2007). Köy seyirlik oyunları, seyirlik uygulamalarıyla 51 yıllık bir amatör topluluk: Ankara deneme sahnesi ve uygulamalarından iki örnek: bozkır dirliği ve gerçek kavga. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, S. 24, 67-124.
- Tükel, A. (2014). Kaybolmaya yüz tutmuş çocuk oyunları: Avanos örneği. *Avanos Sempozyumu Bildirileri*, (Ed.: Adem Öger), 23-25 Ekim, 129-142.
- Türkmen, F. - Türker, F. (2012). Folklor ve turizm (folklorik ürünlerin turizmde kullanılması meselesi. *Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri*, (Ed. Adem Öger), 16-19 Kasım 2011, 195-198.

Elektronik Kaynaklar

URL-1:

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5c4a45bb8921d8.82369009 (Eriřim: 25.12.2018)

URL-2:

Artun, E. <http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/3.php> (Eriřim: 05.01.2019)

URL-3:

<http://www.unesco.org.tr/Pages/125/122/UNESCO-D%C3%BCnya-Miras%C4%B1-Listesi> (Eriřim: 30.12.2018)

URL-4:

<http://www.unesco.org.tr/Pages/126/123/UNESCO%C4%B0nsanl%C4%B1nC4%9F%C4%B1n-Somut-Olmayan-K%C3%BClt%C3%BCrel-Miras%C4%B1-Temsili-Listesi> (Eriřim: 10.01.2019)

URL-5:

<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/sema-genelgesi-4-uyari-40479223>
(Eriřim: 21.01.2019)

Sözlü Kaynaklar

KK-1: Cahide Yalçinkaya, 1957 doğumlu, Avanos'ta yaşıyor, emekli memur (Görüşme Tarihi: 08.09.2018)

KK-2: Hatice Tümtürk, 1943 doğumlu, Avanos'ta yaşıyor, üniversite mezunu, emekli sınıf öğretmeni (Görüşme Tarihi: 25.07.2018)

KK-3: Menşure Gün, 1944 doğumlu, Kavak'ta yaşıyor, ilkokul mezunu, ev hanımı (Görüşme Tarihi: 02.05.2019)

KK4: Zeycan Demir, 1966 doğumlu, Kavak'ta yaşıyor, ev hanımı (Görüşme Tarihi: 12.09.2019)

KK5: Rıdvan Göğüş, 1985 doğumlu, Nevşehir'de yaşıyor, üniversite mezunu, fotoğrafçı (Görüşme Tarihi: 11.12.2019)